

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1997/4 (Siyasî Parti-İhtar)

Karar Sayısı:1997/4

Karar Günü:23.9.1997

R.G. Tarih-Sayı:30.09.1997-23126

İHTAR İSTEMİNDE BULUNAN : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

İHTAR İSTEMİNİN KONUSU : Anayasa Mahkemesi kararıyla saptanan, 1992 yılı kesinhesabına ilişkin eksik bilgi ve belgeleri, gereği için Anayasa Mahkemesi'ne ve bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Millet Partisi'ne 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. maddesi gereğince ihtar kararı verilmesi istemi.

I- İSTEMİN GEREKÇESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın SP.16 Hz.1997/183 sayılı ve 5.9.1997 günlü başvuru dilekçesinin 1992 yılı kesinhesabıyla ilgili bölümleri şöyledir :

"Islahatçı Demokrasi Partisi 21.3.1984 tarihinde kurulmuş ve 22.11.1992 tarihli genel kongresinde "Millet Partisi" adını almıştır.

Millet Partisi'nin;

1992 yılı için Adıyaman, Amasya, Aydın, Bingöl, Bitlis, Çanakkale, Çorum, Diyarbakır, Erzurum, Hakkari, Kars, Kırşehir, Mardin, Muş, Nevşehir, Ordu, Siirt-Kurtalan, Uşak, Bayburt, Karaman, Ardahan, Iğdır,

İllerinin bağlı ilçeleri de kapsar biçimde düzenlenmiş onaylı kesinhesap çizelgelerinin;

Bu illeri de kapsar biçimde düzenlenecek birleşik kesinhesabının;

Hesapların birleştirilerek kabulüne ilişkin Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararının;

gönderilmesine ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin 24.4.1997 günlü ve Siyasî Parti Mali Denetim 1993/15 sayılı kararı Cumhuriyet Başsavcılığımıza Anayasa Mahkemesi Başkanlığının 8.5.1997 gün, C01 0 KAM-120/83-486-1 sayılı yazısıyla intikal ettirilmiştir.

Cumhuriyet Başsavcılığımızın 15.5.1997 gün ve SP.16 Muh.1997/233 sayılı yazısı ekinde Anayasa Mahkemesi kararları adı geçen siyasi partiye 26.5.1997 tarihinde tebliğ edilerek karar içeriğinde belirtilen bilgi ve belgelerin Anayasa Mahkemesine ve bir örneğinin de Cumhuriyet Başsavcılığımıza verilmesi istenilmiştir.

Davalı Millet Partisi'nin, Anayasa Mahkemesi kararlarında belirtilen hususlara ait bilgi ve belgelerin bir örneğini Cumhuriyet Başsavcılığımıza bugüne kadar tam olarak teslim etmediği, Cumhuriyet Başsavcılığımız kayıtlarının incelenmesinden anlaşıldığı gibi Anayasa Mahkemesine de verilmediği Anayasa Mahkemesi Başkanlığının 14.7.1997 günlü yazısı ekinde gönderilen 1.7.1997 gün ve Siyasi Parti Mali Denetim 1993/15 sayılı kararından anlaşılmıştır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın üçüncü kısmında yer alan 73. maddenin üçüncü fıkrasına göre; siyasi partilerin "Parti merkezi ve bağlı ilçeleri de kapsamak üzere iller teşkilatı her bütçe yılını izleyen Nisan ayı sonuna kadar, evvelki yıla ait uygulama sonuçlarını gösteren

Esas Sayısı:1997/4 (Siyasî Parti-İhtar)

Karar Sayısı:1997/4

kesinhesaplarını hazırlarlar. İller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesinhesaplar, merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanır ve birleştirilir." 74. maddeye göre de: "Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesinhesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesinhesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar."

Aynı Yasa'nın 104. maddesinde ise: "Bir siyasi partinin, bu Kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümleri dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle, o parti aleyhine Anayasa Mahkemesine Cumhuriyet Başsavcılığınca resen yazı ile başvurulur." hükmü yer almaktadır.

Sonuç ve İstem :

Davalı Siyasî Partinin 1992 yılı kesinhesabına ilişkin Anayasa Mahkemesi kararıyla saptanan eksik bilgi ve belgelerin, 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasasının yukarıda açıklanan kurallarına uygun olarak gereği için Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Cumhuriyet Başsavcılığımıza verilmesi için, anılan yasanın 104. maddesi uyarınca ihtar verilmesi arz ve talep olunur."

II- ESASIN İNCELENMESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın ihtar başvurusu ile ekleri, ilgili dosya ve işin esasına ilişkin rapor incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

A- Maddî Olaylar

Islahatçı Demokrasi Partisi 21.3.1984 tarihinde kurulmuş ve 22.11.1992 tarihli genel kongresinde "Millet Partisi" adını almıştır.

Millet Partisi'nin;

1992 yılı için Adıyaman, Amasya, Aydın, Bingöl, Bitlis, Çanakkale, Çorum, Diyarbakır, Erzurum, Hakkari, Kars, Kırşehir, Mardin, Muş, Nevşehir, Ordu, Siirt-Kurtalan, Uşak, Bayburt, Karaman, Ardahan ve Iğdır

illerinin bağlı ilçeleri de kapsar biçimde düzenlenmiş onaylı kesinhesap çizelgelerinin;

bu illeri de kapsar biçimde düzenlenecek birleşik kesinhesabının;

hesaplarının birleştirilerek kabulüne ilişkin Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararının;

gönderilmesine ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin 24.4.1997 günlü ve Siyasi Parti Mali Denetim 1993/15 sayılı kararı Cumhuriyet Başsavcılığı'na Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'nın 8.5.1997 gün, C 01 0 KAM-120/83-486-1 sayılı yazısıyla intikal ettirilmiştir.

Bunun üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı; 15.5.1997 gün ve SP.16 Muh.1997/233 sayılı yazısı ekindeki Anayasa Mahkemesi kararını adı geçen siyasi partiye 26.5.1997 tarihinde tebliğ ederek karar içeriğinde belirtilen bilgi ve belgelerin Anayasa Mahkemesi'ne ve bir örneğinin de Cumhuriyet Başsavcılığı'na verilmesini istemiştir.

Millet Partisi'nin, Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen hususlara ait bilgi ve belgeleri Anayasa Mahkemesi'ne vermediği gibi bunların örneklerini de Cumhuriyet Başsavcılığı'na

Esas Sayısı:1997/4 (Siyasî Parti-İhtar)
Karar Sayısı:1997/4

eksiksiz olarak teslim etmediği, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kayıtlarının ve dosyanın incelenmesinden anlaşılmıştır.

B- Yasal Durum

Siyasî Partiler Yasası'nın; 104. maddesinin birinci fıkrasında, bu Yasa'nın dördüncü kısmında yer alan maddeler dışında kalan emredici kuralları ile öbür yasaların siyasî partilerle ilgili emredici kurallarına aykırılık durumunda bulunmaları nedeniyle, o parti aleyhine Anayasa Mahkemesi'ne Cumhuriyet Başsavcılığı'nca doğrudan yazı ile başvurulacağı; ikinci fıkrasında da, Anayasa Mahkemesi'nin, söz konusu kurallara aykırılık görürse, bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasî parti hakkında ihtar kararı vereceği öngörülmüştür.

1992 yılı kesinhesabına ilişkin gerekli bilgi ve belgeleri, denetim için Anayasa Mahkemesi'ne ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermediği Anayasa Mahkemesi kararı ile saptanan Millet Partisi'nin, Siyasî Partiler Yasası'nın, 74. maddesindeki yükümlülüğü yerine getirmediği açıktır.

Demokratik siyasal yaşamın vazgeçilmez öğeleri olan siyasî partilerin, malî denetimlerinin tam bir düzen içinde yapılmasına olanak sağlamaları, doyurucu bir açıklıkla işlemlerini kanıtlamaya özen göstermeleri demokratik düzenin devamı ve korunması yönünden gereklidir.

Yapılan duyurulara karşın 1992 yılı kesinhesabına ilişkin bilgi ve belgelerdeki eksiklikleri gidermeyen Millet Partisi'ne 2820 sayılı Yasa'nın 104. maddesine göre ihtar verilmelidir.

III- SONUÇ

A- 1992 yılı kesinhesabına ilişkin eksik bilgi ve belgeleri, gereği için Anayasa Mahkemesi'ne, bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Millet Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde eksikliği gidermesi için 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. maddesi gereğince İHTARDA BULUNULMASINA, Güven DİNÇER'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- Karar örneğinin, gereği için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine, OYBİRLİĞİYLE,

23.9.1997 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Selçuk TÜZÜN
Üye	Üye	Üye
Ahmet N.SEZER	Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN
Üye	Üye	Üye
Mustafa BUMİN	Sacit ADALI	Ali HÜNER

Üye
Lütfi F. TUNCEL

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1997/4 (Siyasî Parti - İhtar)

Karar Sayısı : 1997/4

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 32/1. maddesinde "siyasî partilerin merkez karar ve yönetim kurullarında üye olanlar, o partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi parti grubu yönetim kurulunda görev alamazlar"; denilmektedir. Kanun'un 104/2. maddesinde ise, 32. maddesinin yer aldığı bölümün kurallarına aykırılık halinde Cumhuriyet Başsavcısı'nın istemi üzerine Anayasa Mahkemesi'nce aykırılığı giderilmesi için ilgili siyasî partiye ihtar verileceği ve bu aykırılığın giderilmesinin parti kapatma sebebi olacağı öngörülmüştür.

Siyasî partilere yönelik kurallar Anayasa'nın "Siyasî haklar ve ödevler" ile ilgili dördüncü bölümde yer alan 68. ve 69. maddelerinde düzenlenmektedir.

Siyasî partilerin düzenlendiği 68. ve 69. maddeler, bu maddelerin Anayasa'da yer aldığı bölüm ve özellikle 68. maddenin ikinci fıkrasında yer alan (siyasî partiler demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır) kuralı, siyasî partilerin Anayasa'da "Anayasal kurum" olarak benimsendiği ve düzenlendiğini göstermektedir.

Anayasa, siyasal partilere devlet yapısı içinde özel bir önem vermiş, onları Anayasal kurum olarak düzenlemiştir. Anayasal kurumlar hakkında, temel düzenlemeler ve bunların içinde yalnızca siyasî partilere uygulanabilecek olan yaptırımlar da ancak, Anayasa ile düzenlenebilir. Anayasa'nın anlayışına göre, siyasî partilerin kurulmaları ve etkinlikleri temelde, hiçbir kısıtlamaya tâbi değildir. Ancak, bunlar hakkındaki düzenlemeler ve kısıtlamalar Anayasal kural konusudurlar. Başka bir deyişle siyasî partilerle ilgili düzenlemeler ve bunların denetiminde uygulanacak yaptırımlar "Anayasal düzenleme alanı" içindedirler ve yasalarla düzenlenemezler. Ancak, Anayasa'nın yasalara bıraktığı ikincil kurallar ile uygulama kuralları "yasal alan" içindedirler ve yasalarla düzenlenebilirler.

Anayasa'da açıkça konulan kurallar dışında, siyasal partilerle ilgili olarak yasalarla partileri kısıtlayıcı yeni kurallar ve özellikle siyasî partilerin kapatılmalarına kadar giden kurallar konulamaz. Ancak, Anayasal esasların uygulanması çerçevesinde yasal düzenlemeler yapılabilir.

Muhalefetimize neden olan yasa kuralı, siyasî partilere kapatma müeyyidesi uygulanmasının başlangıcı olan "ihtar verilmesi" kuralıdır. Bu kuralın yer aldığı, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 32. maddesi Kanun'un ilk çıktığı anda yasada yer almış ve bugüne kadar varlığını sürdürmüş bir kuraldır. Bu kural, Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerinde Anayasa ile getirilmiş kısıtlayıcı kurallarda yer almayan yeni bazı unsurları ve kısıtlamaları getirmesi nedeniyle Anayasa'ya aykırı olmasına rağmen Anayasa'nın Geçici 15. maddesinin ve yargısal yorumunun koruyucu şemsiyesi altında bugüne kadar geçerliliğini korumuştur. Ancak, Anayasa'nın 69. maddesinin 23.7.1995 gün, 4121 sayılı Yasa ile yapılan değişikliğinden sonra Siyasî Partiler Kanunu'nun pek çok maddesi için geçerlik ve yürürlük sorunu ortaya çıkmıştır.

Esas Sayısı:1997/4 (Siyasî Parti-İhtar)

Karar Sayısı:1997/4

Anayasa'da 4121 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik ile siyasî partilerin uyacakları ve tâbi olacakları esaslar yeniden belirlenmiştir. Siyasî Partiler Kanunu'nun daha önce düzenlenen bazı kuralları, yeniden belirlenen "Anayasal alan" dışında kalmaları nedeniyle geçerliklerini kaybetmişler ve yürürlükten kalkmışlardır. Anayasa'da siyasî partilerle ilgili olarak örgütlenme biçimiyle herhangi bir yasak yoktur. İhtar verilmesi istenen Parti'ye uygulanan Siyasî Partiler Kanunu'nun 32/1. maddesi Anayasa değişikliği nedeniyle artık yürürlükte değildir.

Bu nedenle ihtar verilmesi kararına karşıyım.

Başkanvekili
Güven DİNÇER